SCIENCE
PROBLEMS.UZ

ISSN 2181-1342

Actual problems of social and humanitarian sciences
Актуальные проблемы социальных и гуманитарных наук

Ijtimoiy-gumanitar fanlarning dolzarb muammolari

Son 8 Jild 4

2024

ISSN: 2181-1342 (Online)
Сайт: https://scienceproblems.uz
DOI: 10.47390/SPR1342V4I8Y2024

SCIENCEPROBLEMS.UZ

ИЖТИМОИЙ-ГУМАНИТАР ФАНЛАРНИНГ ДОЛЗАРБ МУАММОЛАРИ

№ 8 (4) - 2024

АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ СОЦИАЛЬНО-ГУМАНИТАРНЫХ НАУК

ACTUAL PROBLEMS OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES

ТОШКЕНТ-2024

БОШ МУҲАРРИР:

Исанова Феруза Тулқиновна

ТАҲРИР ҲАЙЪАТИ:

07.00.00-ТАРИХ ФАНЛАРИ:

Юлдашев Анвар Эргашевич – тарих фанлари доктори, сиёсий фанлар номзоди, профессор, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Мавланов Уктам Махмасабирович – тарих фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Хазраткулов Аброр – тарих фанлари доктори, доцент, Ўзбекистон давлат жаҳон тиллари университети.

Турсунов Равшан Нормуратович – тарих фанлари доктори, Ўзбекистон Миллий Университети;

Холикулов Ахмаджон Боймахамматович – тарих фанлари доктори, Ўзбекистон Миллий Университети;

Габриэльян Софья Ивановна – тарих фанлари доктори, доцент, Ўзбекистон Миллий Университети.

Саидов Сарвар Атабулло ўғли – катта илмий ҳодим, Имом Термизий халқаро илмий-тадқиқот маркази, илмий тадқиқотлар бўлими.

08.00.00-ИҚТИСОДИЁТ ФАНЛАРИ:

Карлибаева Рая Хожабаевна – иқтисодиёт фанлари доктори, профессор, Тошкент давлат иқтисодиёт университети;

Насирходжаева Дилафруз Сабитхановна – иқтисодиёт фанлари доктори, профессор, Тошкент давлат иқтисодиёт университети;

Остонокулов Азамат Абдукаримович – иқтисодиёт фанлари доктори, профессор, Тошкент молия институти;

Арабов Нурали Уралович – иқтисодиёт фанлари доктори, профессор, Самарқанд давлат университети;

Худойқулов Садирдин Каримович – иқтисодиёт фанлари доктори, доцент, Тошкент давлат иқтисодиёт университети;

Азизов Шерзод Ўктамович – иқтисодиёт фанлари доктори, доцент, Ўзбекистон Республикаси Божхона институти;

Хожаев Азизхон Саидалохонович – иқтисодиёт фанлари доктори, доцент, Фарғона политехника институти

Холов Актам Хатамович – иқтисодиёт фанлари бўйича фалсафа доктори (PhD), доцент, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Шадиева Дилдора Хамидовна – иқтисодиёт фанлари бўйича фалсафа доктори (PhD), доцент в.б, Тошкент молия институти;

Шакаров Қулмат Аширович – иқтисодиёт фанлари номзоди, доцент, Тошкент ахборот технологиялари университети

09.00.00-ФАЛСАФА ФАНЛАРИ:

Ҳакимов Назар Ҳакимович – фалсафа фанлари доктори, профессор, Тошкент давлат иқтисодиёт университети;

Яхшиликов Жўрабой – фалсафа фанлари доктори, профессор, Самарқанд давлат университети;

Ғайбуллаев Отабек Мухаммадиевич – фалсафа фанлари доктори, профессор, Самарқанд давлат чет тиллар институти;

Саидова Камола Усканбаевна – фалсафа фанлари доктори, “Tashkent International University of Education” халқаро университети;

Ҳошимхонов Мўмин – фалсафа фанлари доктори, доцент, Жиззах педагогика институти;

Ўроқова Ойсулув Жамолиддиновна – фалсафа фанлари доктори, доцент, Андижон давлат тиббиёт институти, Ижтимоий-гуманитар фанлар кафедраси мудири;

Носирходжаева Гулнора Абдукаххаровна – фалсафа фанлари номзоди, доцент, Тошкент давлат юридик университети;

Турдиев Бехруз Собирович – фалсафа фанлари бўйича фалсафа доктори (PhD), доцент, Бухоро давлат университети.

10.00.00-ФИЛОЛОГИЯ ФАНЛАРИ:

Ахмедов Ойбек Сапорбаевич – филология фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон давлат жаҳон тиллари университети;

Кўчимов Шухрат Норқизилович – филология фанлари доктори, доцент, Тошкент давлат юридик университети;

Ҳасанов Шавкат Аҳадович – филология фанлари доктори, профессор, Самарқанд давлат университети;

Бахронова Дилрабо Келдиёровна – филология фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон давлат жаҳон тиллари университети;

Мирсанов Ғайбулло Қулмуродович – филология фанлари доктори, профессор, Самарқанд давлат чет тиллар институти;

Салахутдинова Мушарраф Исамутдиновна – филология фанлари номзоди, доцент, Самарқанд давлат университети;

Кучкаров Рахман Урманович – филология фанлари номзоди, доцент в/б, Тошкент давлат юридик университети;

Юнусов Мансур Абдуллаевич – филология фанлари номзоди, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Саидов Улугбек Арипович – филология фанлари номзоди, доцент, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси.

12.00.00-ЮРИДИК ФАНЛАР:

Ахмедшаева Мавлюда Ахатовна – юридик фанлар доктори, профессор, Тошкент давлат юридик университети;

Мухитдинова Фирюза Абдурашидовна – юридик фанлар доктори, профессор, Тошкент давлат юридик университети;

Эсанова Замира Нормуротовна – юридик фанлар доктори, профессор, Ўзбекистон Республикасида хизмат кўрсатган юрист, Тошкент давлат юридик университети;

Ҳамроқулов Баҳодир Мамашарифович – юридик фанлар доктори, профессор в.б., Жаҳон иқтисодиёти ва дипломатия университети;

Зулфиқоров Шерзод Хуррамович – юридик фанлар доктори, профессор, Ўзбекистон Республикаси Жамоат хавфсизлиги университети;

Хайитов Хушвақт Сапарбаевич – юридик фанлар доктори, профессор, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Асадов Шавкат Ғайбуллаевич – юридик фанлар доктори, доцент, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Утемуратов Махмут Ажимуратович – юридик фанлар номзоди, профессор, Тошкент давлат юридик университети;

Сайдуллаев Шахзод Алиханович – юридик фанлар номзоди, профессор, Тошкент давлат юридик университети;

Ҳакимов Комил Бахтиярович – юридик фанлар доктори, доцент, Тошкент давлат юридик университети;

Юсупов Сардорбек Баходирович – юридик фанлар доктори, доцент, Тошкент давлат юридик университети;

Амиров Зафар Актамович – юридик фанлар бўйича фалсафа доктори (PhD), Ўзбекистон Республикаси Судьялар олий кенгаши ҳузуридаги Судьялар олий мактаби;

Жўраев Шерзод Юлдашевич – юридик фанлар номзоди, доцент, Тошкент давлат юридик университети;

Бабаджанов Атабек Давронбекович – юридик фанлар номзоди, доцент, Тошкент давлат юридик университети;

Раҳматов Элёр Жумабоевич - юридик фанлар номзоди, Тошкент давлат юридик университети;

13.00.00-ПЕДАГОГИКА ФАНЛАРИ:

Хашимова Дильдархон Уринбоевна – педагогика фанлари доктори, профессор, Тошкент давлат юридик университети;

Ибрагимова Гулнора Хавазматовна – педагогика фанлари доктори, профессор, Тошкент давлат иқтисодиёт университети;

Закирова Феруза Махмудовна – педагогика фанлари доктори, Тошкент ахборот технологиялари университети ҳузуридаги педагогик кадрларни қайта тайёрлаш ва уларнинг малакасини ошириш тармоқ маркази;

Каюмова Насиба Ашуровна – педагогика фанлари доктори, профессор, Қарши давлат университети;

Тайланова Шохида Зайниевна – педагогика фанлари доктори, доцент;

Жуманиёзова Муҳайё Тожиевна – педагогика фанлари доктори, доцент, Ўзбекистон давлат жаҳон тиллари университети;

Ибрахимов Санжар Урунбаевич – педагогика фанлари доктори, Иқтисодиёт ва педагогика университети;

Жавлиева Шахноза Баходировна – педагогика фанлари бўйича фалсафа доктори (PhD), Самарқанд давлат университети;

Бобомуротова Латофат Элмуродовна - педагогика фанлари бўйича фалсафа доктори (PhD), Самарқанд давлат университети.

19.00.00-ПСИХОЛОГИЯ ФАНЛАРИ:

Каримова Васила Маманосировна – психология фанлари доктори, профессор, Низомий номидаги Тошкент давлат педагогика университети;

Ҳайитов Ойбек Эшбоевич – Жисмоний тарбия ва спорт бўйича мутахассисларни қайта тайёрлаш ва малакасини ошириш институти, психология фанлари доктори, профессор

Умарова Навбаҳор Шокировна – психология фанлари доктори, доцент, Низомий номидаги Тошкент давлат педагогика университети, Амалий психологияси кафедраси мудири;

Атабаева Наргис Батировна – психология фанлари доктори, доцент, Низомий номидаги Тошкент давлат педагогика университети;

Шамшетова Анжим Карамаддиновна – психология фанлари доктори, доцент,

Ўзбекистон давлат жаҳон тиллари университети;

Қодиров Обид Сафарович – психология фанлари доктори (PhD), Самарканд вилоят ИИБ Тиббиёт бўлими психологик хизмат бошлиғи.

22.00.00-СОЦИОЛОГИЯ ФАНЛАРИ:

Латипова Нодира Мухтаржановна – социология фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон миллий университети кафедра мудири;

Сеитов Азамат Пўлатович – социология фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон миллий университети;

Содиқова Шоҳида Мархабоевна – социология фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон халқаро ислом академияси.

23.00.00-СИЁСИЙ ФАНЛАР

Назаров Насриддин Атақулович –сиёсий фанлар доктори, фалсафа фанлари доктори, профессор, Тошкент архитектура қурилиш институти;

Бўтаев Усмонжон Хайруллаевич –сиёсий фанлар доктори, доцент, Ўзбекистон миллий университети кафедра мудири.

ОАК Рўйхати

Мазкур журнал Вазирлар Маҳкамаси ҳузуридаги Олий аттестация комиссияси Раёсатининг 2022 йил 30 ноябрдаги 327/5-сон қарори билан тарих, иқтисодиёт, фалсафа, филология, юридик ва педагогика фанлари бўйича илмий даражалар бўйича диссертациялар асосий натижаларини чоп этиш тавсия этилган илмий нашрлар рўйхатига киритилган.

Ижтимоий-гуманитар фанларнинг долзарб муаммолари” электрон журнали 2020 йил 6 август куни 1368-сонли гувоҳнома билан давлат рўйхатига олинган.

Муассис: “SCIENCEPROBLEMS TEAM” масъулияти чекланган жамияти

Таҳририят манзили:

100070. Тошкент шаҳри, Яккасарой тумани, Кичик Бешёғоч кўчаси, 70/10-уй. Электрон манзил: scienceproblems.uz@gmail.com

Боғланиш учун телефонлар:

(99) 602-09-84 (telegram).

IJTIMOIY-GUMANITAR FANLARNING
DOLZARB MUAMMOLARI
4-jild, 8-son (Avgust, 2024). -468 bet.

MUNDARIJA

07.00.00 – TARIX FANLARI

Бегамова Насиба Холмурзаевна
МУСТАҚИЛЛИК ЙИЛЛАРИДА АГРАР СОҲА ХОДИМЛАРИНИНГ МАЛАКАСИНИ ОШИРИШДА ХАЛҚАРО ҲАМКОРЛИКНИНГ РОЛИ (ЎЗБЕКИСТОН ЖАНУБИЙ ВИЛОЯТЛАРИ МИСОЛИДА) 11-19

Насиратдинов Сапар Жеткербай-улы
ЭТНОГРАФИК ТАДҚИҚОТЛАРДА ФОТОГРАФИЯНИНГ ЎРНИ 20-25

Нарманов Феруз Асфандиёрович
ТАЪЛИМ ТИЗИМИДА ЖАЛОЛИДДИН МАНГУБЕРДИ ҲАЁТИ ВА ФАОЛИЯТИНИНГ ЎҚИТИЛИШИ 26-30

Rustamov Ilxomidin
“O‘ZBEKISTON - 2030” STRATEGIYASI – XALQ STRATEGIYASI (YANGI O‘ZBEKISTON TARIXI) 31-34

Normo’minov Aziz
O‘ZBEKISTONLIK SPORTCHILARINING PARAOLIMPIYAMUSOBAQALARIDAGI ISHTIROKI 35-39

Turdiboyeva Gulmira
VOYAGA YETMAGANLAR HUQUQBUZARLIGIGA QARSHI KURASH BO‘YICHA TARG‘IBOTLAR SAMARASI 40-44

Xamidova Shoira Rasulovna
PARASPORT TURLARI VA ULARNING QONUNIYATLARI 45-51

Ахмедов Жасурбек Зокиржонович
МАДАНИЯТШУНОСЛИК ВА НОМОДДИЙ МАДАНИЙ МЕРОС ИЛМИЙ-ТАДҚИҚОТ ИНСТИТУТИ ФАОЛИЯТИ ТЎҒРИСИДА 52-54

08.00.00 – IQTISODIYOT FANLARI

Raximov To‘xtabek Jumaboyevich
KICHIK BIZNES KORXONALARINING EKSPORT SALOHIYATINI OSHIRISHGA TA’SIR QILUVCHI OMILLAR TAHLILI 55-60

Allaberganov Xushnud Allamberganovich
TASHQI SAVDO SALOHIYATINING MINTAQA IQTISODIYOTIDA TUTGAN O‘RNI 61-68

Амбарцумян Анастас Алексеевич
МЕЖДУНАРОДНЫЕ ТРАНСПОРТНЫЕ КОРИДОРЫ: СИНЕРГЕТИЧЕСКАЯ ВЫГОДА И ПОИСК РЕШЕНИЯ НЕПРОСТЫХ ЗАДАЧ 69-81

Baqoeva Dilfuza
SANOAT KORXONALARIDA SOTUV TIZIMINING OLIB BORILISHI, MOHIYATI VA YO’NALISHLARI 82-86

Adilov Mirkomil Miralimovich
TIJORAT BANKLARI KREDIT QO’YILMALARINING MANBALARINI TAKOMILLASHTIRISH 87-93

Donayev Sheroli Burxonovich
DON MAHSULOTLARI KORXONALARIDA RIVOJLANTIRISH ASCENT STRATEGIYASINING AHAMIYATI 94-101

Кахаров Жасур Абулқосимович
ГАСТРОНОМИЯ ТУРИЗМИНИ РИВОЖЛАНТИРИШНИНГ ТАШКИЛИЙ-ИҚТИСОДИЙ МЕХАНИЗМЛАРИНИ ТАКОМИЛЛАШТИРИШ 102-109

Рахмонов Шухрат Шавкатович
ТУРИСТИК МАҲСУЛОТ ДИВЕРСИФИКАЦИЯСИНИНГ НАЗАРИЙ АСОСЛАРИ 110-117

Sherov Alisher Bakberganovich
OLIY TA'LIM MUASSASALARINI MOLIYALASHTIRISHNING HUQUQIY ASOSLARI 118-129

09.00.00 – FALSAFA FANLARI

Tag'oyeva Dilnavoz Narziqulovna
MAHMUDXO'JA BEHBUDIY MA'RIFATPARVARLIK G'OYALARI VA ULARNING IJTIMOIY-AXLOQIY MUNOSABATLARDAGI KONSTRUKTIV MOHIYATI 130-135

Muhamedov Asror
G'ARB RENNESANSIGA TURTKI BO'LGAN OMILLAR 136-145

Aripova Zulfiyaxon Salijanovna
HOZIRGI ZAMONDA ETIKA VA ESTETIKANI O'QITISHNING AMALIYIJTIMOIY AHAMIYATI 146-151

Abdumalikov Abdulatif Abidjanovich
INSONNING TABIATGA NOOSFERAVIY MUNOSABATINI YUKSALTIRISH ZARURIYATI 152-156

Xolmatov Uchqunjon Xamidullayevich
AXBORIY-PSIXOLOGIK VA MADANIY TAHDIDLAR SHAROITIDA MILLATLARARO TOTUVLIK VA HAMJIXATLIKNI TA'MINLASHNING TA'LIMIY-TARBIYAVIY VAZIFALARI 157-162

Шоназаров Жамшид Шуҳратович
ЖАДИДЛАР ҒОЯЛАРИ ЯНГИ ЎЗБЕКИСТОН СТРАТЕГИЯСИ БИЛАН ҲАМОҲАНГ 163-168

Xo'janova Tamara Jo'raevna
YANGI O'ZBEKISTONDA YOSHLARINI AXBOROT URUSHI DAVRIDA MAFKURAVIY TAJOVUZLARDAN ASRASH OMILLARI 169-174

Quchqorov Javlon Suyundik o'g'li
MILLIY G'OYA VA DEMOKRATIK O'ZGARISHLAR DIALEKTIKASIGA MADANIY HODISALAR SIFATIDA QARASH 175-179

Muxtorova Tutixon
GLOBALLASHUV JARAYONLARIGA FALSAFIY YONDASHUVLARNING O'ZIGA XOS JIHATLARI 180-186

Rahmonova Mavluda Abdusamadovna
ABDURAUF FITRATNING "OILA" ASARIDA JAMIYAT MA'NAVIY-AXLOQIY RIVOJIGA DOIR QARASHLARI TAHLILI 187-194

Pirnazarov Nurnazar
TANA, RUX VA MA'NAVIYATNING INSON BORLIG'IDAGI AKS ETISHINING FALSAFIY TAHLILI 195-201

Ismailov Dilshod Baxriddinovich
DAVLAT FUQAROLIK XIZMATCHILARI FAOLIYATI SAMARADORLIGINI OSHIRISHNING MA’NAVIY-AXLOQIY SEGMENTI:KOMPARATIV YONDASHUV 202-209

10.00.00 – FILOLOGIYA FANLARI

Yuldoshova Shaxnoza Azimboyevna
RAY BREDBERI VA ISAJON SULTON ASARLARIDA MA’RIFATPARVARLIK MOTIVLARI TALQINI 210-216

Bozorbekov Ahmadbek
O‘ZBEK TERMINOLOGIYASIDA TEXNIK, ZAMONAVIY LOGISTIKA SOHASIDAGI TERMINLARNING YASHALISH MODELLARI VA PARADIGMATIKASI 217-230

Xamrayev Fozilbek Yo’ldoshevich
ZAMONAVIY O’ZLASHMALARNI MILLIYLASHTIRISHDA O‘ZBEK TILINING TARIXIY ZAXIRA MANBALARIDAN FOYDALANISH 231-236

O‘tebaeva Dilbar
TURKIY TILLARGA UMUMIY BO‘LGAN EKOLOGIK ATAMALAR 237-242

Asqarova Shaxnoza Kamolidinovna
EPIK KLISHELAR HAMDA ULARNING INGLIZ VA NEMIS TILLARIDAGI TALQINI (“ALPOMISH” DOSTONI MISOLIDA) 243-247

Kadirova Zaynab Bakoyevna
INGLIZ TILIDAGI REKLAMANING LINGVISTIK XUSUSIYATLARI 248-252

Allaberganova Nilufar Matnazar qizi
QOFIYA ASOSLARIDAGI MATNLARNING LINGVOKOGNITIV XUSUSIYATLARI 253-256

Nabiyeva Rushana Jamol qizi
OZIQ-OVQAT MAHSULOTLARI NOMLARI LEKSIK-SEMANTIK GURUHINING MA’NOVIY GURUHLARI VA ULARDA YANGI O‘ZLASHMALARNING ISHTIROKI HAQIDA 257-262

To‘rayeva Iroda Sheramatovna
FOLKLORIZMLAR TIZIMIDA ETNOGRAFIK FOLKLORIZMLARNING O‘RNI VA SPETSIFIKASI 263-268

Qodirova Munisa Erkinjon qizi
BADIIY MATNDA QO’LLANILGAN SAN’ATGA OID TERMINLARNING LEKSIK TIPOLOGIYASI (INGLIZ VA O’ZBEK TILLARI MISOLIDA) 269-272

G‘aniyeva Nozanin G‘ayratovna
MARKAZIY OSIYODA JADID AYOLLARINING PATRIARXAL TUZILMALAR VA MUSTAMLAKACHILIK ZULMIGA QARSHI CHIDAMLILIGI VA QARSHILIGI 273-277

Zaripova Dilfuza Baxtiyorovna
TURKIY ADABIYOTDA “IBROHIMI ADHAM” QISSALARI TAHLILI 278-284

Eshniyazova Maysara Beknazarovna
ALISHER NAVOIYNING “ARBA’IN” ASARIDAGI HADISLAR BAYONIDA G‘OYAVIY-BADIIY IFODA MUKAMMALLIGI 285-292

Raxmonova Dildora Mirzakarimovna
O‘ZBEK JADID ADABIYOTIDA OVRUPO MADANIYATI TALQINI 293-298

12.00.00 – YURIDIK FANLAR

Axmedshayeva Mavlyuda Axatovna
MARKAZIY OSIYO DAVLATLARI HUQUQIY TIZIMLARIDA KODEKSLASHTIRISH JARAYONINING AYRIM NAZARIY-HUQUQIY MASALALARI 299-306

Узакова Гўзал Шариповна
ШАҲАРЛАР ВА БОШҚА АҲОЛИ ПУНКТЛАРИДА АТРОФ МУҲИТНИ МУҲОФАЗА ҚИЛИШНИНГ ЭКОЛОГИК-ҲУҚУҚИЙ ТАЛАБЛАРИ 307-325

Пулатова Нодирахон Собиржоновна
ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВЫЕ АСПЕКТЫ УСТРАНЕНИЯ СУДЕБНЫХ ОШИБОК В ОБЕСПЕЧЕНИИ ПРАВ ЧЕЛОВЕКА 326-332

Nizamatdinov Kayrat Keunimjaevich
MOBIL ALOQA XIZMATI KOʻRSATISHDA MILLIY ALOQA OPERATORLARINING FAOLIYATINI HUQUQIY TARTIBGA SOLISHNI TAKOMILLASHTIRISH 333-341

Абдурахманова Нодирахон
ПРАВОВОЕ РЕГУЛИРОВАНИЕ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ ИСКУССТВЕННОГО ИНТЕЛЛЕКТА В ОНЛАЙН АРБИТРАЖАХ: МЕЖДУНАРОДНЫЕ И НАЦИОНАЛЬНЫЕ АСПЕКТЫ 342-345

Bokiyev Jahongir Nurmatjon oʻgʻli
TAʼLIM OLISH HUQUQINING GENEZISI HAMDA UNING YURIDIK TABIATI 346-356

Madiyev Faxriddin Xoshim oʻgʻli
SHAXSIY HAYOT DAXLSIZLIGI HUQUQINI TAʼMINLASH MASALALARI 357-368

Утапов Фурқат
ИНДИВИДУАЛЛАШТИРИШ ВОСИТАСИ СИФАТИДА ТОВАР БЕЛГИСИНИНГ ҲУҚУҚИЙ МАҚОМИ 369-374

Dilboboyev Nozimbek Shavkat o'g'li
XALQARO VA MILLIY DARAJADA INVESTITYA QONUNCHILIGINING RIVOJLANISH TENDENSIYASI 375-381

Назарова Марҳабо
ГОСУДАРСТВЕННАЯ ПОЛИТИКА И РАЗВИТИЕ ЖЕНСКОГО ПРЕДПРИНИМАТЕЛЬСТВА В УЗБЕКИСТАНЕ 382-386

Абулхайров Рустамхон Ибодуллаевич
ПОРТЛАШ СОДИР БЎЛГАН ЖОЙНИ КЎЗДАН КЕЧИРИШНИ ТАШКИЛ ЭТИШ ВА ЎТКАЗИШ МАСАЛАЛАРИ 387-400

Абдусамиева Дилрабо Абдувахоб кизи
ВОПРОСЫ РЕСОЦИАЛИЗАЦИИ БЫВШИХ ОСУЖДЕННЫХ В НЕКОТОРЫХ МЕЖДУНАРОДНЫХ СТАНДАРТАХ 401-406

Abdikhakimov Islombek
LEGAL RELATIONS AND STAKEHOLDERS IN QUANTUM TECHNOLOGIES REGULATION: A COMPREHENSIVE ANALYSIS OF GOVERNANCE FRAMEWORKS 407-412

13.00.00 – PEDAGOGIKA FANLARI

Djabbarova Nilufar Baxtiyarovna
TALABA-QIZLARDA LIDERLIK SIFATLARINI RIVOJLANTIRISHDA FALSAFIYPEDAGOGIK YONDASHUVLARNING ROLI 413-417

Mamatqosimov Jahongir Abirqulovich
BOʻLAJAK REJISSYORLARNING KASBIY KOMPETENTLIGINI ADABIY ASARLAR ASOSIDA RIVOJLANTIRISHDA DEBYUT MASHGʻULOTLARINING AHAMIYATI 418-423

Kurbanova Shukurjon Yeldashbayevna
HOFIZ XORAZMIY DIDAKTIK QARASHLARINI OʻRGANISHNING HOZIRGI HOLATI 424-429

Ismoilova Shodiyaxon Xusanboy qizi
NEMIS TILIDAN KEYIN INGLIZ TILI OʻRGANISH JARAYONIDA FONETIK INTERFERENSIYANI YUZAGA KELTIRUVCHI OMILLAR 430-435

Salimov Maʼruf Eshdovlat oʻgʻli
OʻQUVCHILARNI VATANPARVARLIK RUHIDA TARBIYALASHNING PEDAGOGIK-PSIXOLOGIK XUSUSIYATLARI 436-439

Палванова Умида Бахрамовна, Тургунов Собитхон Ташпулатович, Якубова Азада Ботировна
ОРГАНИЗАЦИЯ И УПРАВЛЕНИЕ ОБУЧЕНИЕМ СТУДЕНТОВ НАВЫКАМ ОКАЗАНИЯ ПЕРВОЙ ПОМОЩИ С ИСПОЛЬЗОВАНИЕМ СИСТЕМНОГО ПОДХОДА 440-444

Rasulova Fotima Farxotovna
O’QUVCHILARNI IJODIY FIKRLASHGA YO’NALTIRISHNING NAZARIY VA USLUBIY YO’NALISHLARINING ILMIY TAHLILI.. 445-450

Saidxoʻjayev Muhammadxoʻja Maʼrufxoʻja oʻgʻli
YOSHLARNI MA’NAVIY-MA’RIFIY TARBIYALASHDA IJTIMOIY - PEDAGOGIK OMILLAR VA ULARNING SAMARADORLIGINI OSHIRISH YO’LLARI 451-456

Utepbergenov Aydos Janabayevich
SAHNA NUTQI O’QITISHNING O’ZIGA XOS JIHATLARI 457-461

Nozima Muqimovna Hamdamova
MAJBURIY FANLARDAN TALABLARNING KOMPETENTLIGINI RIVOJLANTIRISHDA GRAFIK DASTURLARIDAN FOYDALANISH 462-467

SCIENCE PROBLEMS.UZ

Ijtimoiy-gumanitar fanlarning dolzarb muammolari
Actual Problems of Humanities and Social Sciences
Volume 4 | Issue 8 | 2024
ISSN Online: 2181-1342

12.00.00-YURIDIK FANLAR – LAW

Received: 30 July 2024
Accepted: 5 August 2024
Published: 15 August 2024

Article / Original Paper

LINGUISTIC FEATURES OF RHYMING TEXTS

Allaberganova Nilufar Matnazarovna
Doctoral student of Alisher Navoi Tashkent State University of Uzbek Language and Literature

Abstract. In this article, advertising texts created on the basis of rhyme are studied from a linguocognitive point of view. Expression of advertising texts on such a basis makes it possible to express advertising in an unconventional way. The article reveals the differences between rhyming advertising texts and non-rhyming advertising texts. Emphasis is placed on the power of rhyming texts to affect the listener. Different levels of rhyming texts are discussed.

Key words: linguistic-cognitive analysis, ethnos, rhyming texts, advertising, aesthetic appeal, text units, means of communication, visual appearance, verbal and non-verbal status, newspaper, magazines.

QOFIYA ASOSLARIDAGI MATNLARNING LINGVOKOGNITIV XUSUSIYATLARI

Allaberganova Nilufar Matnazar qizi
Alisher Navoiy nomidagi Toshkent davlat oʻzbek tili va adabiyoti universiteti tayanch doktoranti

Annotatsiya. Ushbu maqolada qofiya asosida yaratilgan reklama matnlari lingvokognitiv jihatdan tadqiqqa uchragan. Reklama matnlarining bunday asosda ifodalanishi reklamaning noan’anaviy tarzda ifodalanishiga imkon yaratib beradi. Maqolada qofiyali reklama matnlari bilan qofiyasiz reklama matnlarining bir-biridan farqli jihatlari ochib berilgan. Matnlarni qofiyalashni tinglovchiga qay darajada ta’sir qilish kuchiga urgʻu berilgan. Qofiyalash matnlarining turli darajalari haqida mulohazalar berilgan.

Kalit soʻzlar: lingvokognitiv tahlil, etnos, qofiyali matnlar, reklama, estetik joziba, matn birliklari, muloqat vositalari, visual koʻrinish, verbal va noverbal holat, gazeta, jurnallar.

DOI: https://doi.org/10.47390/SPR1342V4I8Y2024N36

Tilshunoslikda bugungi kunda badiiy matnni lingvokognitiv tadqiq qilish eng birlamchi vazifalardan biriga aylandi. Qofiya asosidagi matnlarning lingvokognitiv xususiyatlari tadqiqi bugungi kun tilshunoslari uchun eng koʻp tadqiq obyektiga aylangan. Qofiya asoslaridagi matnlarda lingvokognitiv tadqiq milliy tilning etnosni, mentalitetini va shu tilning oʻz oldiga qoʻygan vazifalarini aniqlab beradi. Tilda oʻzaro munosabat, ijtimoiylashuv davomida xalqning madaniy-milliy oʻziga xosligi huddi bir koʻzguday koʻrinadi.

Bilamizki, lingvokognitiv munosabat aynan muayyan bir kognitiv jarayon orqali tilda mavjud tushunchalar bilan ongda mavjud boʻladi. Jamiyatshunos olima V.N.Teliyaning ta’kidashicha, milliy tilimizda obyektivlashgan narsalar umumlashmasi milliy kodlar asosida lingvokulturologiyada aks etadi va madaniyatlashuv jarayonida milliy tilga koʻchadi.

Qofiya asosida yaratilgan reklama matnlari – bu asosiy gʻoyani noan’anaviy tarzda ifodalashning bir usuli. Asosiy matnni kulminatsion nuqtasini kichik bir koʻrinish asosida namoyish etish. Ma’nodor, ohangdor, she’riy ohangi bilan tinglovchi diqqatini tortuvchi nutqiy birlik.

Xususan, reklama matnlaridagi qofiyalarga e’tibor beradigan boʻlsak, reklama odatda oʻquvchilar, tomoshabinlar va umuman iste’molchilar xotirasida saqlanib qolish uchun qayta-qayta takrorlanadigan qisqa iboralar (yoki shiorlar) bilan birga keladi. Reklama matni orqali ommaviy madaniyat deb ataladigan narsa hosil boʻlishi mumkin. Ushbu turdagi matn yordamida oʻquvchi-iste’molchi odatda oʻzini tanib olishini sezishi mumkin va aynan shu identifikator yordamida qabul qiluvchining harakatlanishi (boshqacha aytganda, sotib olish) amalga oshiriladi. [1, 536-bet].

Adabiyotda qofiyali matnlardan foydalanish azaldan kitobxonlarni jalb qilish va asarning estetik jozibadorligini oshirishning mashhur va samarali usuli boʻlib kelgan. Qofiyali matnlar shunchaki yoqimli ovoz yaratishdan tashqari, oʻquvchilarning matnda taqdim etilgan ma’lumotlarni qanday izohlashi va eslab qolishlariga ta’sir qiladigan lingvokognitiv xususiyatlarga ham ega.

Reklama asosidagi qofiyali matnlar yaratishning afzalliklari quyidagicha:

1. Bunday matnlar muloqotning eng muhim manbai sifatida tilda namoyon boʻladi va tinglovchining xotirasida yaxshi saqlanib qoladi. Qofiyali matnlar qofiyasiz matnlarga qaraganda saqlash xususiyatini osonlashtiradi.

2. Bunday matnlar oʻziga xos birliklar asosida ifodalanadi. Ya’ni quyidagi birliklar: neologizmlar, frazeologizmlar, darak, buyruq, soʻroq, inkor gap, alliteratsiya va boshqa lingvistik birliklar;

3. Ovozli va yozuvli qofiya reklamalari rangdor boʻyoqlar asosida berilganligi sababli radio, televediniya va boshqa ijtimoiy tarmoqlarda ommalashadi;

4. Qofiya asosida yaratilgan reklama matnlarida uslubiy chegara yoʻq. Reklamaning xoh matnida boʻlsin, xoh musiqasi, xoh reklama logotipida biz uslubiy chegarani kuzatmaymiz. Uslubiy chegaraga ega reklama matni diqqatni tortish, mahsulotni sotish uchun katta toʻsiq boʻladi.

5. Reklama asosidagi qofiyali matnlar tushunish va talqin qilishni ham kuchaytirish potentsialiga ega. Ya’ni u muayyan tuygʻuni hosil qiladi. Ovozlarni takrorlash va baland nuqtada qoʻyish orqali matndagi muhim gʻoyalar ifodalanadi.

Reklama matni tuzulishi jihatidan ovozli va yozuvli, shuningdek visual koʻrinishlarda boʻla oladi. lekin har qanday koʻrinishi rangdor boʻyoqlar berilgan yozma yoki ogʻzaki matnni talab qiladi. Reklamalar ommaviy axborot vositalari yordamida tadbiq etilib verbal va noverbal koʻrinishlarda beriladi. Verbal holatdagi reklamalar koʻpincha gazeta va jurnallarda yoki ijtimoiy tarmoqlarda matn holatida uchraydi, noverbal reklama matnlari esa radio, televideniya va ijtimoiy tarmoqlarda vizual koʻrinishda boʻladi. Lekin verbal va noverballik xususiyati har ikkala holatda ham oʻzaro birga olib borilishi zarur. Chunki bu xususiyatlar oʻzaro bir birini toʻldirib turadi. Matnning xoh ogʻzaki boʻlsin, xoh yozma ma’nosini va jozibasini oshiradi. [2, 191-bet].

Umuman olganda, qofiyalash matnlarining lingvokognitiv xususiyatlari ularni oʻz tinglovchilarini jalb qilishni va ma’lumotni samarali yetkazishni istagan yozuvchilar uchun qimmatli vositaga aylantiradi. Qofiya kuchidan foydalanib, mualliflar oʻz oʻquvchilarida bilimni

ragʻbatlantiradigan va ijodkorlikni ilhomlantiradigan esda qolarli, jozibali matnlarni yaratishlari mumkin.

Reklama toʻgʻrisida nazariy tushuncha bir vaqtning oʻzida har tamonlama va turli fanlar asosida amalga oshiriladi. Estetika bundan mustasno emas, chunki reklama kommunikatsiyalarining kompleks integratsiyalashgan dizaynining zamonaviy texnologiyalari estetik qonuniyatlarni faol ravishda birlashtiradi. Turli ifodali vositalardan foydalangan holda, reklama ob'yektiv dunyoni estetik jihatdan anglashga, goʻzallikka nisbatan sezgirlikni oshirishga, idrok va did madaniyatini tarbiyalash va rivojlantirishga hissa qo`shadigan muayyan muhitni yaratadi. Reklama ommaviy madaniyatning bir qismi sifatida uni rivojlantiradi va oʻzgartiradi. Shu bilan birga, reklama aloqalarining samaradorligi faqat sotish darajasi va utilitar maqsadlarga erishish bilan oʻlchaniladi. [3, 232 c].

Qofiya (arabcha: ergashish, izidan borish) – she'riy misralarning muayyan oʻrnida ohangdosh soʻz yoki soʻz birikmalarining izchil takrorlanib kelishi. Qofiya she'rning mazmuni, janri, shakli va kompozitsiyasida muhim oʻrin egallaydi. Qofiya hosil qiluvchi soʻzlarning ohangdoshligi oʻzak bilan oʻzak yoki qoʻshimcha bilan qoʻshimcha oʻrtasidagi uygʻunlik tufayli yuzaga keladi. [4].

Qofiya she'r ritmi va musiqiyligini ta'minlaydi. U ritmiklik va ohangdoshlikdan tashqari, yana bir nechta vazifani bajaradi. Ana shu vazifalardan biri qofiyaning she'r gʻoyaviy mazmuni bilan bogʻliqligidir. Shu bois u she'r mazmunini goʻzal va ta'sirchan ifodalashga xizmat qiladi. Qofiyada odatda she'r gʻoyasini tashuvchi soʻzlarni misraning she'rxon diqqatini oʻziga tortadigan oʻrniga (koʻpincha oxiriga) joylashtirish taqozo etiladi. Shu bilan birga qofiya badiiy takt vazifasini ham bajaradi. Badiiy takt esa she'r gʻoyasining ta'sirchan va jozibali ifodalanishiga koʻmak beradi. Qofiyaning yana bir vazifasi she'r qurilishida kompozitsion uyushtiruvchilikdan iborat, chunki u misralarni uygʻunlik, ohangdorlik bilan bir-biriga ulaydi, bogʻlaydi, bayt yoki band kabi she'riy birliklarni tashkil etadi. Qofiyaning vazifalaridan yana biri shundaki, u she'r intonatsiyasini (ohangdorligini) yuzaga keltiradi. She'rning poetik mazmuni, undagi soʻzlar ohangdorligi, ritmi, vazni, band tuzilishi bilan uzviy bogʻliqlikda oʻzining intonatsion vazifasini bajaradi. Qofiya ritmik vazifa ham bajaradi. Bunday qofiyalar she'rda radif boʻlmagan hollarda misralar soʻngi (chegarasi)ni ta'kidlab, izchil ritmik qatorlarni tashkil etishda yetakchi vazifani ado etadi.

Reklama asosida qurilgan qofiyali matnlar quyidagilar:

1. A'lo tam,
"Candy Gold"da mujassam.

"Cand Gold" shirinlik firmasining ushbu reklamasi qandolatsevarlar uchun moʻljallangan. Ma'lumki, Candy Gold mahsulotlari 18-yildirki, Oʻzbeksitonlik shirinlik ixlosmandlariga manzur boʻlib kelmoqda. Bu mahsulot uchun tanlangan chaqiruv ham oʻziga xos. Bu yerda *"ta'm, mujassam"* soʻzlari qofiyaga olingan.

2. Yordam bersa "Kargrip",
Sizni tark etar kasallik va gripp.

"Kargrip va gripp" soʻzlari orqali yasalgan qofiya "Kargrip" dori vositasining haridorgirligini, mahsulotgirligini oshiradi.

3. Sogʻliqni oʻyla,
"Nestle" sutni tanla.

"Nestle" deb nomlangan oziq-ovqat ishlab chiqaruvchi bu koorporatsiya mahsulotlari nafaqat jahon boʻyicha balki butun Oʻzbekiston boʻylab tarqalgan. Bu mahsulot uchun olingan shiorda qofiya feʼl soʻz turkumidan tashkil topgan *(oʻyla va tanla),* bu esa mahsulotni ommalashishiga sabab boʻlgan.

4. "Coca-cola" iching,

Borliqni quching.

Bugun oramizda bu mahsulotni bilmaydigan inson yoʻq. Mutaxassislarni taʼkidlashicha, aynan bu ichimlikning eng koʻp ichilishiga sabab uning shiori boʻlgan ekan. Bugungi kunda bu shiorning turli variantlarini turli qofiya unsurlari asosida koʻrishimiz mumkin.

5. Qoʻlda erimaydi,

Ogʻizda eriydi. ("M&M" shokaladi uchun)

"M&M" shokaladlari uchun tanlangan ushbu kompozitsiya zid maʼnoli feʼllardan tashkil topgan. Ushbu ikkala misradagi ohangdoshlikni "erimaydi-eriydi" birikmalari taʼminlab bergan.

6. Alyumag…

Oshqozonga koʻmak. ("Alyumag" dori vositasi)

"Alyumag" dori vositasining reklamasida mahsulotning oshqozon ogʻrigʻi uchun foydali ekanligi shiori orqali koʻrinib turibdi. Shiordagi "alyumag-koʻmak" soʻzlarini qofiya sifatida olishimiz mumkin.

Lingvokognitiv xususiyatlar qatorida qofiya unsurlarini aniqlash XIX asrning 80-yillarida rus tilshunoslari V.M.Gagin va Shvedlar orasida ulkan mulohazalarga sabab boʻlgan. Bu sohaga boʻlgan qiziqishlar XX asrga kelib eng yuqori bosqichlarga koʻtarildi. Yuqoridagi reklama matnlarini kuzatadigan boʻlsak, asosan, ular sheʼriy shakllarda tuzilgan boʻlib, lingvokognitiv jihatdan oʻz tinglovchisini jalb qilish va yetkazilayotgan manba va maʼlumotni tinglovchiga tushunarli tarzda yetkazish uchun debocha boʻladi desak adashmagan boʻlamiz.

Xulosa qilib aytish mumkinki, qofiyaviy matnlarning lingvokognitiv xususiyatlarining miya faoliyatiga taʼsiri keyingi izlanish va tadqiqotlar uchun boy sohadir. Qofiyaning asabiy jarayonlarga qanday taʼsir qilishini tushunish nafaqat adabiy shakllarga boʻlgan hurmatimizni chuqurlashtirishi, balki kognitiv funksiyani yaxshilashga qaratilgan taʼlim amaliyotlari va tadbirlarini ham xabardor qilishi mumkin. Til tuzilishi va miya faoliyati oʻrtasidagi murakkab oʻzaro bogʻliqlikni ochib, biz sheʼriyat va musiqa ongimizni qanday shakllantirishi va hayotimizni boyitishi haqida yangi tushunchalarni ochishimiz mumkin.

Адабиётлар/Литература/References:

1. Дзикевич С.А. Эстетика рекламы. М., 2004, 232 с.
2. Kudratova Shahnoza. Reklama matnlarining oʻziga xos xususiyatlari. Oriental Renaissance: Innovative, educational, natural and social sciences. 2022-yil. 191-bet.
3. M. Solijonov, Reklama matnlarida turgʻun birikmalarning lingvistik xususiyatlari. Central Asian Research Journal For Interdisciplinary Studies. 2022-yil. 536-bet.
4. https://uz.wikipedia.org/wiki/Qofiya

SCIENCEPROBLEMS.UZ

ИЖТИМОИЙ-ГУМАНИТАР ФАНЛАРНИНГ ДОЛЗАРБ МУАММОЛАРИ

№ 8 (4) – 2024

АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ СОЦИАЛЬНО-ГУМАНИТАРНЫХ НАУК

ACTUAL PROBLEMS OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES

Ижтимоий-гуманитар фанларнинг долзарб муаммолари” электрон журнали 2020 йил 6 август куни 1368-сонли гувоҳнома билан давлат рўйхатига олинган.

Муассис: “SCIENCEPROBLEMS TEAM” масъулияти чекланган жамияти

Таҳририят манзили:

100070. Тошкент шаҳри, Яккасарой тумани, Кичик Бешёғоч кўчаси, 70/10-уй. Электрон манзил: scienceproblems.uz@gmail.com

Боғланиш учун телефонлар:

(99) 602-09-84 (telegram).